

LITTERATUR: (1) 689 2,88f,91; (2) 622 19f; (3) 161 1906/23:1053; (4) 406 16,1911,172; (5) 19 77,79; (6) 168 6,1871,306; (7) 739 2,32; (8) 398 1821,208; (9) 634 11968; (10) 462 47; (11) 296 nr. 52,1920; 503 25/5 1924; (12) 635 4/6 1954; (13) 296 81,1965,681; (14) 690 5,492; 85 96; (15) 210 21/3 1953; (16) 506 1840, 32; (17) 307 5f; (18) 333c 48; (19) a 735 11, b 735e 121; (20) 844 28/5 1944; (21) 766d 60; (22) 417 nr. 39,1903, 868c 168; (23) 283i 50; (24) 417 1905,263; (25) 665k XII.2; (26) 19b; (27) 65 13/5 1928; (28) 117 2. udg. 25; (29) 371b 57f; (30) 297b 76; (31) 690 11,1168; (32) 440 37; (33) 689 2, 89; 19 77f; 296 1920,218-20; 263 1961,84(1797); 754b 102f,141-43 og i 665k.

ANDRE NAVNE

Musepøre 1596-1924 efter bladenes form og bløde behåring jf. det botaniske slægtsnavn, af græsk *myos* = mus og *oton* = øren. *Skorpionsurt* 1688-1769 og *skorpionsrumpe* o. 1700 af det før-linnéiske navn *Scorpioides*, der sigter til dens indrullede blomsterstands lighed med dyrets hale. *Jomfru[Maries]soløje* 1786, 1820, *kateøjne* 1793ff er et ret udbredt navn, sml. ærenpris s. 55; *emaljeblostm* 1794 (1). Fæøerne: *høylús* o. 1780ff til Mark-Forglemmigej, hvis tørre blomsterbægre let frigøres og hænger som lus i folk, der høster hør (1800) (2).

LITTERATUR: (1) 689 2,89-91; (2) 751 70f.

DIVERSE ANVENDELSE

Forglemmigej blev før 1800 betragtet som giftig for kvæg og især får, men fodringsforsøg på Landbohøjskolen viste, at det ikke er tilfældet (1).

Mark-Forglemmigej »har engang været brugt mod øjensygdomme« (1800; 2). »Hvid forglemmigej« (*Omphalodes linifolia?*) fordrev rotter (Røsnæs; 3).

Stillidsen bygger sin rede af forglemmigej (4). - Bliver forglemmigejer sat i vådt sand, kan de blomstre i dagevis (Slesvig o. 1900; 5).

LITTERATUR: (1) 974 ny saml. 4,1793,497; 739 2, 1800,32f; (2) 739 2,35; (3) 914 1,246; (4) Jul 1945, 4; (5) 634 13473/8.

Hundetunge, *Cynoglossum officinale*

Toårig 30-80 cm høj gråfiltet og ildelugtende plante, det 1. år med roset af lancetformede

Hundetunge.
Flora Danica, 1769.

blade og 2. år i maj-juni brunrøde blomster samlet i svikler; de fire flade frugter er besat med hagebørster. Hist og her på gærder og ved veje, især omkring landsbyer.

Hundetunge begyndelsen af 1500-t ff efter bladformen; *uldburre* 1648–1800, frugterne filtrer sig ind i fåreuld; *hundeblostm* o. 1700, *præstelus* 1775ff; Sjælland, Møn, *hundeur* Ærø og Langeland o. 1870, *hundepis*, *hundepisurt* M og ØSjælland; *cigarblomst* Søllerød, uvist hvorfor.

LITTERATUR: 689 1,456f.

LÆGEMIDLER

Plantens hyppige forekomst ved voldsteder, ruiner af gamle gårde og landsbyer viser, at den også er forvildet fra dyrkning som lægeplante (1).

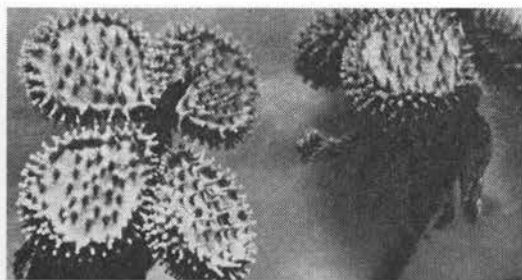
Blade af hundetunge og salat skal lægges på sår af (nu ukendt sygdom) »djævelens pine« (begyndelsen 1400-t; 2). Indgik i sårhelende salve, den knuste rod som omslag på fnat og skab, blegner i munden skylles med te af roden (1533; 3).

Henrik Smid 1546ff (4): vinafkog af roden drikkes mod forstoppelse. Roden omviklet med dej, stegt og frigtort, anbringes i anus for at læge »bylder, som vokser i bagtarmen«; andre bylder bades med rodens saft eller destilleret vand af roden, drysses med den pulveriserede rod, linned vædet med destillatet læger også andre sår, navnlig på kønsorganerne. Den knuste plante og svinefedt lægges på bid af gal hund og udrunder betændelsen, det gnides på skallet isse for at få håret til at vokse frem. Af rodsaften blandet med honning og terpentint fås en salve til gamle sår, ondartede bylder, fistler, hårde knuder og pokker (gonorrhé).

For figenbylder (hæmoroïder) stikkes roden, der blev stegt i dej, i anus, blandes med smeltet fedt til salve på børnesår (1648; 5). Hundetunge har været anvendt som bedøvende og smertestillende middel (1806; 6), roden var husråd mod krampe og som blodstillende middel, den friske saft er sårhelende (7). Hundetunge og rødøløg lægges på forgiftet finger (o. 1820; 8). Roden anføres i farmakopeen 1772.

Hundetunge anvendtes i mange former for medicin. Frants Henningsens maleri »Ved sygelejet«, 1896.

Den firdelte spaltefrugt af hundetunge. (N).

Den tørrede og pulveriserede rod er bestanddel af de stadig brugte cynoglosspiller mod hoste (9), den skal også kunne hjælpe for trangbrystighed og være meget smertestillende, indgår i middel for blodspytning samt plaster på ringorm (10). En dyrkning til farmaceutisk brug begyndte i Danmark o. 1900 (11).

Hundetunge indgår i råd for hestens forfangenhed og springorm (12).

LITTERATUR: (1) 540 68-71 jf. 39,42-46,48-53; (2) 15 47; (3) 703 13b,80b,83a; (4) 841 1577,50; (5) 697 219 sml. 488 o 120; (6) 398 1806,177; (7) 407 nr. 34,1950; (8) 273 183,196; (9) 304 317; 227 1908,118 og 1934,61,1935,664; 37 1933,643; (10) 488 o 244, 247,261,276; (11) 304 317; (12) 83 111,128.

MOD ROTTER OG MUS; FARVNING

Plantens ildelugt fordriver rotter og mus fra huse, lader, kornlofter osv. (1), »rotter har en sådan modbydelighed for hundetungeurten, at de samtlige på én dag forlader en bygning, hvori denne plante er strøet... anbringer man disse planter i et skib, hvori der er rotter, vælger disse dyr hellere døden i vandet end at blive i nærheden af samme« (1825; 2). Den plantes ved huset som værn mod rotter (3) og skal også kunne fordrive utøj (1821; 4).

Roden farver rødt, med jernvitriol mørkegråt (1806; 5).

LITTERATUR: (1) 514 1852,351; 488g 1,217: 227 20,1910,294; (2) 658 3,141f; 514 1839,71; (3) 278 1939,109; (4) 398 1821,213; (5) 398 1806,117.

Kulsukker, *Symphytum*

LÆGE-KULSUKKER, *Symphytum officinale* og dens krydsning med *S. asperum*, *S. uplandicum*; den 40-100 cm høje og meget stivhårede plante med bredt lancetformede blade og rør- til kølle-

formede lilla eller rosenrøde (sjældent hvidgule) blomster træffes hist og her ved grøfter, mergelgrave, veje, på enge. Oprindelig forvildet fra haver (1).

Kulsukker 1648ff omdannet gennem fransk consoude af det før-linnéiske slægtsnavn *Consolida* 'styrkende', men forklaret: »Roden er sort som kul udvendig, men indvendig er den hvid som sukker« (1648; 2), efterleddet sigter også til blomsternes søde nektar, der udsuges af børn; *konsolida* begyndelsen 1500-t-1800-t med mange forvanskninger: *kongsolidarod* Bornholm, *kongsalverod* 1648-1800-t m.fl. *Benvel* o. 1450-1700-t (1596 benval) og *valurt* 1500-t til tysk wallen = sprudle, vokse til (om sår), helbrede (knoglebrud) jf. det botaniske slægtsnavn af græsk symphyo = får til at gro sammen. *Rahel* 1563-1829 fordi roden »ra [=hurtigt] og snart kan hele og læge en skade« (1648; 2), sml. brunelle s. 112.

Låduert 1596, *stor vundurt* (=sår-) 1619-1769, *vilde druer* 1677 vel på grund af blomsterstandens form og rigelige nektar; *æseløre* 1769, *sort-*

Kulsukker. (N).

